

Nr 333.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till arbetsrådet m. m.; given Stockholms slott den 18 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att, därest riksdagen antager Kungl. Maj:ts förslag till lag om arbetstidens begränsning, till bestridande av kostnader för tillämpningen av nämnda lag under riksstatens sjätte huvudtitel såsom förslagsanslag anvisa dels på tilläggsstat för år 1919 ett belopp av 44,000 kronor, dels ock på extra stat för år 1920 ett belopp av 115,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18
mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

Kungl. Maj:t har tidigare denna dag på min hemställen beslutat förelägga riksdagen förslag till lag om arbetstidens begränsning. Denna lag är avsedd att träda i kraft, beträffande arbete, som vid tiden för lagens utfärdande bedrives oavbrutet såväl natt som dag, den 1 juni 1920 och beträffande annat arbete den 1 oktober 1919, och skall lagen, enligt förslaget, gälla till och med den 31 december 1923.

Det av särskilda kommitterade avgivna betänkande, varå Kungl. Maj:ts berörda förslag i huvudsak bygger, är dagtecknat den 25 januari 1919, och har därför frågan om äskande av de medel, som erfordras för lagstiftningens genomförande, icke kunnat komma under övervägande i samband med innevarande års statsverksproposition. Med hänsyn till

tiden för lagens ikraftträdande är det emellertid nödvändigt, att vissa anslag för ifrågavarande ändamål äskas såväl å tilläggsstat för år 1919 som å 1920 års stat. Då tiden icke medgivit tillräcklig utredning för ett mera noggrant bedömande av de erforderliga anslagsbeloppen, kan anslagsäskandet grundas allenast på approximativa beräkningar. I den mån mera ingående uppgifter kunna lämnas, skola de emellertid tillhandahållas vederbörande utskott.

Förenämnda lagförslag innehåller föreskrifter därom, att vissa vid lagens tillämpning uppkommande frågor skola handläggas av en för ändamålet upprättad myndighet, arbetsrådet. Denna nya myndighets huvudsakliga uppgift skulle vara att med hänsyn till den olikhet och växling i förhållandena, varunder industrin och jämväl andra näringar bedrivs, meddela de undantag från lagstiftningen å ifrågavarande område, som kunna anses nödiga.

Anslag till
arbetsrådet.

Arbetsrådet skall enligt förslaget bestå av sju ledamöter, utsedda av Konungen för en tid av två år åt gången. Tre av ledamöterna skola utses bland personer, som icke kunna anses företråda arbetsgivar- eller arbetarintressen, och skall en av dessa ledamöter av Konungen förordnas till rådets ordförande och chef samt en till ställföreträdare för denne. Minst en av nyssnämnda tre ledamöter skall hava fullgjort vad författningarna föreskriva för dem, som må nyttjas uti domarämbeten. Rådets övriga fyra ledamöter skola utses till halva antalet bland personer, föreslagna av rikssammanslutningar utav arbetsgivare, och till halva antalet bland personer, föreslagna av rikssammanslutningar utav arbetare. För sistnämnda fyra ledamöter skola i enahanda ordning utses minst lika många suppleanter. Närmare bestämmelser rörande rådet och dess verksamhet skola meddelas av Konungen.

Flertalet av arbetsrådets avgöranden kommer uppenbarligen att bliva av synnerlig betydelse med hänsyn till ekonomisk och social innebörd och räckvidd, och torde rådets uppgifter i regel bliva av krävande beskaffenhet. Särskilt under den närmaste tiden efter lagens ikraftträdande, då övergångstidens svårigheter givetvis komma att göra sig mest gällande, och innan ännu någon bestämd praxis hunnit utbilda sig torde de i lagstiftningen öppnade möjligheterna till dispenser och utlåtanden angående lagens tillämplighet komma att föranleda ett mycket stort antal framställningar från organisationer och enskilda. Arbetsrådets nu ifrågasatta verksamhetsområde kan även förväntas bliva utvidgat, därest det förslag om begränsning av tiden för bageri- och konditoriarbete, som Kungl. Maj:t beslutat förelägga riksdagen, vinner bifall. Arbetsrådets verksamhet kom-

mer sålunda säkerligen att bliva mycket omfattande, men kunna några exakta beräkningar i detta hänseende icke nu framläggas.

För att arbetsrådet skall på ett tillfredsställande sätt kunna fylla sin ansvarsfulla uppgift, är det av största vikt, att detsamma tillföres nödig kompetens och sakkunskap. Avlöningsförmånerna för rådets ledamöter böra därför göras så förmånliga, att de för uppdraget lämpligaste personerna kunna förvärvas. Beträffande arbetsrådets tre opartiska ledamöter, på vilka torde böra ankomma ärendenas utredning och förberedande handläggning, synes man härvid kunna utgå från, att dessa ledamöter åtminstone till en början bliva helt upptagna av sin uppgift. Jag har med hänsyn härtill ansett mig förslagsvis böra beräkna ett årligt arvode av högst 15,000 kronor till ordföranden och högst 12,000 kronor till vardera av de båda övriga. I vad mån annan ledamot kommer att tagas i anspråk för sitt uppdrag kan för närvarande icke bedömas. Tills vidare synes man emellertid kunna beräkna sådan ledamots årliga arvode till 5,000 kronor. I enlighet härmed skulle alltså ledamöternas årsavlöningar uppgå till sammanlagt högst 59,000 kronor.

Då de båda opartiska ledamöterna antagligen torde komma att tjänstgöra såsom föredragande, synes någon större kvalificerad personal icke behöva anställas. Medel lära dock böra ställas till förfogande till avlönande av åtminstone en sekreterare och ett par skrivbiträden ävensom för anlåtande i mån av behov av experter på olika områden samt av andra mera tillfälliga arbetskrafter. Härtill komma utgifter för lokalhyra, expenser m. m.

I ett i ämnet den 25 februari 1919 avgivet utlåtande har socialstyrelsen beräknat, att de ungefärliga kostnaderna för arbetsrådet under dess första verksamhetsår icke skulle stanna under 100,000 kronor, häri icke inberäknade kostnader för resor — vilka förutsatts skola anvisas å sjätte huvudtitelns anslag för dylika ändamål — eller för anskaffande av lokal eller inventarier. Att märka är dock, att socialstyrelsen vid denna beräkning utgått från att lagen i enlighet med kommitterades förslag skulle i hela sin utsträckning träda i kraft med 1920 års ingång. Med hänsyn till den framflyttning av tiden för lagens fulla tillämpning, som Kungl. Maj:ts förslag innebär, synes det vara tillräckligt att för år 1920 för ifrågavarande ändamål beräkna ett belopp av 80,000 kronor.

Därest arbetsrådet skall bliva i tillfälle att på avsett sätt medverka för undanröjande av de svårigheter och rubbningar i näringslivet, som lagstiftningens genomförande till en början kan förväntas medföra, bör arbetsrådet vara tillsatt och organiserat så tidigt, att det i god tid före lagens ikraftträdande kan påbörja sin verksamhet. Kostnaderna för upp-

rätthållande av rådets verksamhet under år 1919 samt för anskaffande av erforderliga inventarier och dylikt torde därför icke kunna beräknas understiga 35,000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall tillsyn å efterlevnaden av den ifrågasatta lagen utövas av yrkesinspektionens befattningshavare. Denna tillsyn torde i regel kunna utföras i samband med inspektionsverksamheten i övrigt. Den tidsutdräkt, som på grund härav uppkommer vid inspektionsförrättningarna, kan väl i allmänhet antagas bliva av mindre betydelse men kommer dock att i någon mån minska antalet av de inspektioner, vederbörande förrättningshavare kan medhinna. I åtskilliga fall torde ifrågavarande uppgift även påfordra särskild förrättning, exempelvis för utredning angående inkommen anmälan om överträdelse av lagens bestämmelser. Vidare kan det förutsättas, att arbetsrådet önskar anlita yrkesinspektionens befattningshavare för kontroll å uppgifter, som meddelats i dispensansökan, eller för inhämtande i övrigt av erforderliga upplysningar. Då en dylik medverkan givetvis bör lämnas, förorsakas jämväl härav ökat arbete för ifrågavarande befattningshavare. Slutligen torde lagstiftningen i vissa fall komma att medföra verkningar, som beröra yrkesinspektionens tillsyn enligt arbetarskyddslagen. Så kan exempelvis, där arbetsgivare anser sig böra kompensera inträdande begränsning av arbetstiden genom införande av skiftarbete, fråga uppkomma, huruvida för vanligt dagsarbete avsedda belynings- och ventilationsanordningar äro tillfyllest även för det under längre del av dygnet utsträckta skiftarbetet.

Anslag till förstärkande av yrkesinspektionens arbetskrafter.

Under framhållande av det ökade arbete, som sålunda skulle komma att påvila yrkesinspektionen, har socialstyrelsen i sitt förenämnda utlåtande anfört, att det för närvarande icke vore möjligt att överskåda, huru stor berörda ökning komme att bliva eller i vad mån därav påkallades en förstärkning av yrkesinspektionens arbetskrafter. I frågans nuvarande läge borde i allt fall, enligt styrelsens mening, allenast vidtagas provisoriska åtgärder, varom Kungl. Maj:t skulle äga att efter omständigheterna närmare bestämma. Under förutsättning att yrkesinspektionen jämväl skulle utöva kontroll i avseende å lagen om begränsning av tiden för bageri- och konditoriarbete, har styrelsen förslagsvis såsom erforderligt beräknat ett belopp av 25,000 kronor under lagens första tillämpningsår.

Då anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål icke för närvarande låter sig närmare bestämmas, torde socialstyrelsens beräkning kunna läggas till grund för framställning om anslag. I enlighet härmed skulle alltså för den i anledning av lagens tillämpning erforderliga förstärkningen av yrkesinspektionens arbetskrafter under år 1920 erfordras ett

belopp av 25,000 kronor. För år 1919 torde ett anslag av 6,000 kronor vara för samma ändamål tillräckligt.

Anslag till
förstärkning
av social-
styrelsens
arbetskrafter.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall socialstyrelsen i sin egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet äga att inom vissa i lagen angivna gränser på ansökan lämna medgivande till arbete utöver vad generellt är tillåtet. Jämväl enligt lagen om begränsning av tiden för bageri- och konditoriarbete skulle liknande uppgifter tillkomma chefsmyndigheten. Dylika ärenden, som var för sig i regel ej torde bli mera arbetskrävande men sannolikt ganska talrikt förekommande på grund av den stora mängden av de av lagstiftningen omfattade företag, fordra snabb handläggning. Det ligger vidare i sakens natur, att, därest yrkesinspektionens befattningshavare, på sätt ovan framhållits, skola tagas i anspråk vid lagens tillämpning, detta måste återverka på chefsmyndigheten. Denna myndighet har nämligen att i allmänhet leda de lokala befattningshavarnas arbete samt att meddela dem råd och anvisningar. Då vidare chefsmyndigheten torde komma att anlitas för meddelande av sådana upplysningar rörande företag och förhållanden, som kunna hämtas ur arbetarskyddsbyråns register, rapporter och övriga handlingar, lär nämnda byrå få vidkännas avsevärd arbetsökning genom den nya lagstiftningen. Icke heller här låter det sig göra att närmare bedöma göromålets tillväxt och därav nödiggjord personalökning. Förslagsvis torde emellertid i enlighet med av socialstyrelsen gjord beräkning för stärkande av arbetskrafterna å styrelsens arbetarskyddsbyrå för år 1920 kunna beräknas ett belopp av 10,000 kronor. För år 1919 åter torde ett belopp av 3,000 kronor vara tillräckligt.

För den föreslagna lagstiftningens genomförande skulle i enlighet härmed således erfordras för år 1920 ett belopp av 115,000 kronor och på tilläggsstat för år 1919 ett anslag av 44,000 kronor. Då dessa belopp äro approximativa och med hänsyn till lagstiftningens provisoriska natur torde de erforderliga anslagen böra anvisas på extra stat såsom förslagsanslag.

Såsom jag förut framhållit, hava anslag för ifrågavarande ändamål icke beräknats i årets statsverksproposition. Någon förhöjning av rikstatsens slutsumma torde det oaktat i anledning av nu förordade anslag icke erfordras. Beträffande 1919 års tilläggsstat har nämligen Kungl. Maj:t i proposition nr 63 återkallat sin i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prissockerlagen, och behöver sålunda det för nämnda ändamål begärda beloppet av 75,000 kronor ej tagas i anspråk. Beträffande 1920

års stat har en besparing av 50,000 kronor vunnits å det beräknade anslaget för statsbidrag till avlöning åt barnmorskor (proposition nr 40), varjämte ytterligare besparingar kunnat göras å det beräknade anslaget till avlöning åt distriktssköterskor. Dessutom har den i statsverkspropositionen beräknade ökningen av anslaget till hospitals underhåll icke helt tagits i anspråk.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, därest riksdagen antager Kungl. Maj:ts förslag till lag om arbetstidens begränsning, till bestridande av kostnader för tillämpningen av nämnda lag under riksstatsens sjätte huvudtitel såsom förslagsanslag anvisa dels på tilläggsstat för år 1919 ett belopp av 44,000 kronor, dels ock på extra stat för år 1920 ett belopp av 115,000 kronor.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall, och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Edw. Wetterling.
